

עומק הפשט

בס"ד, יום ג' פרשת כי תבוא י"ז אלול תשע"ח,
גיליון נושא בענינא דיומא.

בירורי הלכה אקטואליים, מפי גדולי ופוסקי
הדור שליט"א. לעורר לב המעיין, ואין לסמוך
על הדברים הלכה למעשה.

גליון נושא:

'בחירת לולב מהודר'

פפת תמרים

מצוה: כתוב בתורה (פרשת אמור, ויקרא כג מ) ולקחתם לכם ביום הראשון... פפת תמרים וגו'. בגיליון זה נלמד, איך לבחור לולב מהודר.

כמו אתרוג: תחילה נחזור בקצרה, על הדינים באתרוג, שקיימים גם בלולב. 'לכם' ביום הראשון - שייך גם בלולב.

ערלה וטבל - מבואר בריטב"א (סוכה דף לה.), ובשו"ע (יו"ד סימן רצד סעיף ה) שהפסול נאמר רק באתרוג שהוא פרי, ולא בלולב והדס שהם עץ.

מורכב - מפורש בחיי אדם (כלל קנב סעיף ב) ובשבנות יעקב (שו"ת חלק א סימן לו) שמורכב פסול בכל ד' מינים כי אין שמם עליהם. עכ"ד. [מנהג העולם לא לחקור האם יש הרכבה בלולב הדס וערבה, ואולי כי אינו מצוי].

1. שני שלבים בבדיקה

שלב ראשון: בחירת לולב מתחלקת לשני שלבים. בשלב הראשון נבדוק את הלולב בכללותו; (א) קונים רק אצל מוכר מוסמך, או לחלופין לולב סגור עם הכשר מהודר, שמוכרים זן כשר ומהודר, שלא נקטף בשבת. (ב) מבצעים קניה כדון, שיהיה 'לכם'. (ג) לולב טרי ולא יבש. (ד) העלים אינם פרודים. (ה) לולב ישר ולא עקום. (ו) גובה השדרה בשיעור לכתחילה של 32-39 ס"מ.

שלב שני: בשלב השני נבדוק שבע דברים בראש העלה האמצעי שנקרא 'תיומת'. (א) שלם ואינו נקטם. (ב) סגור ולא נחלק. (ג) לח ולא יבש. (ד) אינו כהימנק. (ה) התיומות לא תהיה אחת גבוהה מהשניה (עד 2 מ"מ כשר), וטוב שתיומת אחת לא תהיה רחבה מהשניה. (ו) ישר ולא כפוף. (ז) מחלוקת לגבי קליפה אדומה הנקראת קורא. ונבאר את הדברים להלן.

אורכו: מבואר בשו"ע (סימן תרנ סעיף א) שאורך הלולב יהיה ארבעה טפחים, והיינו מתחתית הלולב מהמקום שיש בו עלים משני צדדים (כשרות ארבעת המינים עמוד קלז), עד סוף השדרה, לא כולל הגובה של העלה האמצעי. ושיעורו, לכתחילה נוקטים שהשיעור הוא ט"ז אגודלים (להגר"ח נאה 32.7 ס"מ ולחזו"א 39 ס"מ), ויש אומרים י"ד אגודלים, ובדיעבד י"ג אגודלים ושליש (להגר"ח נאה 26.7 ס"מ ולחזו"א 32).

2. יבשו העלים

יבש: נפסק בשו"ע (סימן תרמה סעיף ה) לולב שיבשו רוב עליו ונהפכו מירוק ללבן פסול. הרמ"א מיקל בפסול יבש הוא רק אם נפרך בצפורן. המשנ"ב (ס"ק כד) מביא את שיטת הראב"ד, שאם יבש העלה העליון שנקרא תיומת פסול. וכתב הריטב"א הובא בביאור הגר"א (סימן תרמה סעיף ט) ובביאור הלכה (סוף סימן תרמה ד"ה נסדק) שבעלה האמצעי אפילו יבש משהו פסול, דחוששין לו כאילו נקטם.

מצוי בהרבה לולבים, שהשמש שורפת את ה'שפיץ' ונהפך מירוק לאדום. החזו"א זצ"ל (או"ח סימן קמה ס"ק יא) מכשירו שאינו בכלל יבש. וכן דעת הג"ר שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל (מעדני שלמה עמוד פט) ששריפת השמש אין בה דין יבש, כי יש לחלוחית בלולב מצד עצמו, ואינו נפרך כצפורן, ומראה לובן ואדום בעלמא הוא. ולכן אם רואה שכל העלה ירוק, ורק למעלה יש לו מראה יבש, בהכרח שזה מחמת השמש וכשר.

פנינים

להתנאות בלולב נאה...

מצוה להתנאות: יש נוהגים להראות בימי הסוכות בבית הכנסת לסובבים, את הלולב והאתרוג המהודר שלו. וכתב בשו"ת משנה שכיר (חלק א סימן קיז) ואפיקי מגינים (או"ח סוף סימן קנד) שאין בזה חשש גאווה ויוהרה, שמצינו מקור למנהג זה בגמ' (יומא דף ע. סוטה מא.) אחרי סיום התפילה ביום הכיפורים, 'כל אחד ואחד מביא ספר תורה מביתו וקורא בו, כדי להראות חזותו לרבים'. מפרש רש"י להראות נוי של ס"ת ותפארת בעליה, שטרח להתנאות במצוה. שנאמר זה קלי ואנוהו (שמות טו, ב) התנאה לפניו במצוות לולב נאה, ספר תורה נאה, בקלף נאה וכו'. מדברי רש"י מוכיח הנצי"ב (העמק שאלה בראשית שאילתא ג אות ד) שמותר להתפאר במצוה מהודרת, והוא בכלל הדין של הידור מצוה הנלמד מזה קלי ואנוהו.

כתב רבינו יונה (אבות פרק ב משנה א) גם צריך להתנאות במצות, לולב נאה טלית נאה ספר תורה נאה תפילין וכיוצא בהן, בענין שיפארוהו בני אדם וישבחוהו עליהן.

והוסיף בתשובות והנהגות (חלק א סימן שפט) שאדרבה יש מעלה להתנאות בספר תורה, תפילין ואתרוג מהודרים, כדי שגם חבירו ישתדל לקנות נאה כמותו. ואין חסרון שנהנה כשמראה לאחרים תפארת המצוה.

אסור להתנאות: כתב בסה"ק אור המאיר (דברים, לסוכות) וכעין זה כתב בספר המקנה (קידושין דף ע. ד"ה כל האומר), אַל תְּבֹאֲנִי רְגַל גְּאֹהָ (תהילים לו יב) - ראשי תיבות אתרוג, שהקונה אתרוג מהודר לכבוד עצמו עליהם נאמר (סוטה ה.) אין אני והוא יכולים לדור בעולם, ולכן בראשי תיבות כתוב 'אתרג' בכתב חסר, כי הקב"ה מסתלק ממנו. ויש מרמזים גם בהמשך הפסוק, וַיֵּד רְשָׁעִים אֶל תְּנַדְּנִי: שהלולב מבקש שהרשע לא ינענעו.

כתב הרמ"א (יו"ד סימן רמט סעיף יג) המפרסם שעשה צדקה מפסיד שכר המצוה, וביאר שם הש"ך (בנקודות הכסף) בשם הרשב"א שלמרות שמפרסמים עושי מצוה, מכל מקום אסור להתנאות במצוה שעשה ללא תועלת. עכ"ד. כלומר, אם מתפאר שזכה במצוה מהודרת, מקיים זה קלי ואנוהו, ויגבה לבו בדרכי ד'. ואם מתגאה ומפרסם כמה הוא מוצלח שהצליח להשיג מינים נאים, מפסיד שכר המצוה.

וראה בהערות להגרי"ש אלישיב זצ"ל (סוטה דף מא.) שהוכיח מדברי הרמב"ם שלא הביא דין זה, אף שהביא את מנהג אנשי ירושלים לילך כל היום ולולבם בידם, כי חיבוב מצוה שלאחר המצוה אינו בכלל זה קלי ואנוהו התנאה לפניו במצות, וחלוק מאנשי ירושלים שהחיבוב מצוה הוא בעצם הקיום מצוה בכל רגע.

מאיך הגרי"ז מבריסק זצ"ל חשש שפסול מדין יבש. והורה הסטייפלער זצ"ל (ארחות רבינו חלק ב עמוד רמ) שאם העלה אדום רק בשטח קטן, כשר גם לשיטת בריסק.

3. נקטם ראשו

נקטם: נקטם ראשו פסול. לדעת השו"ע (סימן תרמה סעיף ו) פסול רק אם נקטם מקצת של רוב העלים העליונים. הרמ"א חולק ופוסל, אפילו נקטם משהו בראש העלה האמצעי לבד. וסיים שבשעת הדחק שאין לו אחר יברך עליו. ואם יש שני תימות ונקטם רק אחד מהם כתב המשנ"ב (ס"ק כט) אפשר שיש להקל.

ספק נקטם, הורו גדולי הוראה שליט"א שאין להחמיר, כיון שהוא ספק ספיקא, ספק האם נקטם, ואפילו אם נקטם שמא הלכה כשו"ע שדוקא רוב עלים פסול.

לולבים שמסתיימים בקוץ ונקטם הקוץ, הכשיר החזו"א (ארבעת המינים השלם מלואים חלק א אות לב). אולם הגרי"ש אלישיב זצ"ל פסל אותם.

4. נחלקה התיומת

בגמ' (סוכה לב.) מבואר נחלקה התיומת פסול ביום הראשון. (פירוש - שנפתח החיבור שבין שני חלקי העלה בלולב).

השו"ע (סימן תרמה סעיף ג) פוסל רק אם נחלקו התיומות של רוב העלים, ברוב אורכו של העלה. אמנם הרמ"א בשם התרומת הדשן פוסל אפילו אם רק העלה האמצעי נחלק עד השדרה, נחשב שנחלקה התיומת, ופסול ביום הראשון, והוסיף שלמצוה מן המובחר, צריך שהעלה האמצעי לא יהיה חלוק בכלל, וכפי שביאר החיי אדם שאפילו משהו לא יהיה פתוח, כי יש מחמירים אפילו בנחלק קצת, שמא יפתח על ידי הנענועים. ובשאר הימים כשר אפילו פתוח (משנ"ב ס"ק יז).

אמנם בביאור הגר"א כותב שרק ברוב העלה פסול, ובפתוח מקצתו, אין להחמיר כלל, ודעת הט"ז שרק בפתוח טפח יש להחמיר, ולכן הכריע המשנ"ב (ס"ק יט) שאם יש לו לולב אחר יקחנו, משום מהיות טוב, אבל מצד הדין, אין צריך לחשוש, כל זמן שלא נחלק רובו.

שתי תיומות: כשיש שתי תיומות ונחלקה אחת מהם, כותב המשנ"ב (ס"ק טו) שפסול. למרות שבנקטם פוסק המשנ"ב (ס"ק כט) שיתכן שיש להקל, אם נקטמה רק אחת מהם. ואם כלה הלולב בשני עלים כתב בהליכות שלמה (פרק י סעיף א) שאינם צריכים להיות מחוברים יחד.

הדבקה: כאשר העלה העליון מדובק בקורא נחשב סגור (קריינא דאיגרתא חלק ב עמוד רלט, חוט שני סוכה עמוד רעו). הרבה סוחרים מדביקים בדבק שקוף, את קצה ראש התיומת של הלולב הפתוח קצת, כדי שלא יפתח עוד מהנענועים, וכך יהיה כשר לדעת הרמ"א. יש פוסקים שהכשירו בכך (עיין מהרש"ם), ויש שחששו לפוסלו משום חציצה ועוד טעמים. עוד יש לציין שהמוכר צריך להודיע לקונה שהלולב דבוק, ואם אינו מודיע, יש לחוש לאונאה.

עלים הסמוכים לתיומת: והוסיף המגן אברהם (הובא בשער הציון סימן תרמה סעיף לג) שבדין של נחלקה התיומת כלול עוד, שאם העלים הצמודים לתיומת נפרדו מהעלה העליון עד שנראים כשנים, פסול. וכתב עליו השער הציון (שם), שלפי דבריו, צריך להיזהר מאד כשבדקים את העלה האמצעי אם נחלק, ומחזיקים אותו בידו לראותו היטב, שלא יפריד את העלים העליונים זה מזה.

5. נראה כ'הימנק'

נסדק כהימנק: אם העלה האמצעי של הלולב נסדק בראשו, אפילו במשהו, באופן שכל עלה פונה לצד אחר (בצורת v) פסול. דעת הג"ר שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל (הליכות שלמה פרק י סעיף ו) שהפסול הוא רק כשהתעקמו באופן שאי אפשר לחבר אותם יחד. וכן יש מורים שאם כשמניחם את הלולב על השולחן אינו נראה כהימנק, כשר. בארחות רבינו (חלק ב עמוד רמא) כתב שהחזו"א התיר כשנחלק רק במשהו. וכתב הג"ר ניסים קרליץ שליט"א (חוט שני סוכות עמוד רעח) שאם יש קורא בין העלים ומשום כך לא ניכר ההימנק, כשר. עוד כתב בחוט שני, שאם יוצא מסוף העלה קוץ קטן ורק הוא נחלק, כשר. אבל אם הוא גדול יותר מהרגיל, פסול.

קורא - מנהג הספרדים: כתב השדי חמד (מערכת ד' מינים סימן ב אות א) שמנהג הספרדים ליטול לולב מכוסה בקורא, כשרק העלים העליונים מכוסים בקורא, ויש בכך מעלה שאז אין בו כל חשש של פסול, וכן נוהגים הספרדים גם בזמננו. מאידך, כתב בספר ביכורי יעקב (סימן תרמה סעיף א) שאין ראוי ליטלו, כי אי אפשר לקיים איתה את מצות הנענועים, כמבואר באריכות בפסקי תשובות (סימן תרמה ס"ק מג). והגרי"ז מבריסק זצ"ל לא לקח לולב המכוסה בקורא, וביאר בנו הג"ר דוד סולובייצ'יק שליט"א כי חשש שמא הוא 'הימנק'. ואמר הג"ר ניסים קרליץ שליט"א שאם ניכר שאינו כהימנק גם לשיטת הגרי"ז כשר ואין לחוש לנחלקה התיומת (ארבעת המינים למהדרין עמוד פב).

עקום: כתב בשו"ע (סימן תרמה סעיף ח) לולב שהתעקם כמגל לאחוריו (כאשר השדרה של הלולב כלפי האדם, התעקם לכיוונו) כשר. לפניו (לצד העלים), או לאחד מהצדדים, פסול. והורה החזו"א (ארחות רבינו עמוד רמה) שאם התעקם קצת כשר.

כפוף: לולב ששדרתו כפופה, פסול. ואם עליו כפופים בראשיהם כשר, כי כך צורת הגדילה של הרבה לולבים. ראש העלה העליון כפוף (המכונה קנעפל) כתב המשנ"ב (ס"ק מ) שהרא"ש היה מהדר לקחתו, כי אז ודאי הוא לא נחלק, מאידך יש מהראשונים שפסלוהו. אם רוב העלים כפופים, נחלקו האחרונים בזה, ואם יש לו אחר לא יקחנו.

וכתב בארחות רבינו (חלק ד עמוד קעה) בשם החזו"א שדוקא אם נכפף ראש העלה, אף אם נוטה לצד כדוגמת אות 'ריש' כשר.

6. נפרדו העלים

כתב השו"ע (סימן תרמה סעיף א) לולב שנפרדו העלים במקצת ויכול לקושרם, כשר, אפילו לא קשר אותם. והגיה הרמ"א בשם המגיד והר"ן שמצוה מן המובחר לקחת לולב שאין עליו פרודות לגמרי. והורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל (תורת ד' מינים סימן א סעיף ב והערה ג) שרווח מועט בין העלים, כשר לכתחילה. ומוסיף השו"ע (סעיף ב) שאם העלים כבר התקשו כעץ, ואי אפשר לאוגדם יחד פסול.

כווץ: כתב השו"ע (סימן תרמה סעיף ח) לולב שנכוץ פסול. וכתב בארחות רבינו (חלק ב עמוד רמד) שלולב שבראשי העלים שלו יש קמטים כעין זגזג, אין זה לולב שנכוץ וכשר.

הפרשי גובה בעלה האמצעי: דעת רוב הפוסקים שאם יש הבדל מועט, כשר. כשיש הבדל ניכר, כתב בארחות רבינו (חלק ב עמוד רלה) שכשר, אמנם דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל שאם ניכר הבדלי הגובה, פסול. ובספר ארבעת המינים למהדרין (עמוד סד) העיד בשמו, שעד 2 מ"מ לא נחשב ניכר.

יישר כח: חומר רב מתוך הספרים 'כשרות ארבעת המינים' להג"ר יחיאל מיכל שטרן שליט"א, 'ארבעת המינים למהדרין' להג"ר אברהם חיים עדס שליט"א. מדריך מעשי לבחירת ד' מינים להג"ר ישראל יהודה ספטימוס שליט"א.

סיכום הגיליון:

7. דינים העולים

א. **שלב ראשון:** הבחירה מתמקדת בשני שלבים. בשלב הראשון נבדוק את הלולב בכללותו; (א) קונים רק אצל מוכר מוסמך, או לחלופין לולב סגור עם הכשר מהודר. (ב) מבצעים מכירה כדין שיהיה 'לכם'. (ג) לולב טרי ולא יבש. (ד) העלים אינם פרודים. (ה) לולב ישר ולא עקום. (ו) גובה הלולב בשיעור לכתחילה של 32-39 ס"מ.

ב. **שלב שני:** בשלב השני נבדוק שבע דברים בראש העלה האמצעי שנקרא 'תיומת'. (א) נקטם. (ב) נחלק. (ג) יבש. (ד) הימנק. (ה) התיומות לא תהיה אחת גבוהה מהשניה (עד 2 מ"מ כשר), וטוב שתיומת אחת לא תהיה רחבה מהשניה. (ו) כפוף. (ז) קליפה אדומה הנקראת קורא. ❖

'עומק הפשט'

הגיליון הוקדש

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

לעילוי נשמת האשה

הצדקנית מרת חנה

רוזנברגר ע"ה בת

יבדלהט"א הרה"ח רבי

אברהם אביש שליט"א

אפשר לתרום עבור נלב"ע בדמי ימיה כ"ז

אב תשע"ז

ת.נ.צ.ב.ה.

הנושא לשבוע הבא:

בחירת הדסים משולשים

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפ"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל

תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות נלב"ע בדמי ימיה כ"ז

הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ,

תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

הודעה:

אפשר לקבל חינם כל שבוע את הגיליון במייל

המעוניין ישלח בקשה

לכתובת מייל

5047867@gmail.com

כשרות ארבעת המינים

עמוד מס 149 כשרות ארבעת המינים (צבעוני) שטרן, יחיאל מיכל בן משה אהרן הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה
שגי תולעים אום יוצאים בשורה, ויש למדוד מהתלה העליון

126. שיעור אורך הלולב מתחילת ראש השדרה עד תחילת מקום יציאת העלין

שיעור אורך הלולב

שיעור ארכו לכתחילה ארבעה טפחים. לשיטת החזו"א לפחות 39 ס"מ, [15.35 אינטש], ולשיטת הגר"ח נאה לפחות 32 ס"מ, [12.6 אינטש].

השיעור הוא בשדרה עצמה ולא בעלים, אלא שמודדים את השדרה מתחילת המקום שיש בו עלים עד ראש השדרה (ראה תמונה 126).

עמוד מס 148 כשרות ארבעת המינים (צבעוני) שטרן, יחיאל מיכל בן משה אהרן הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

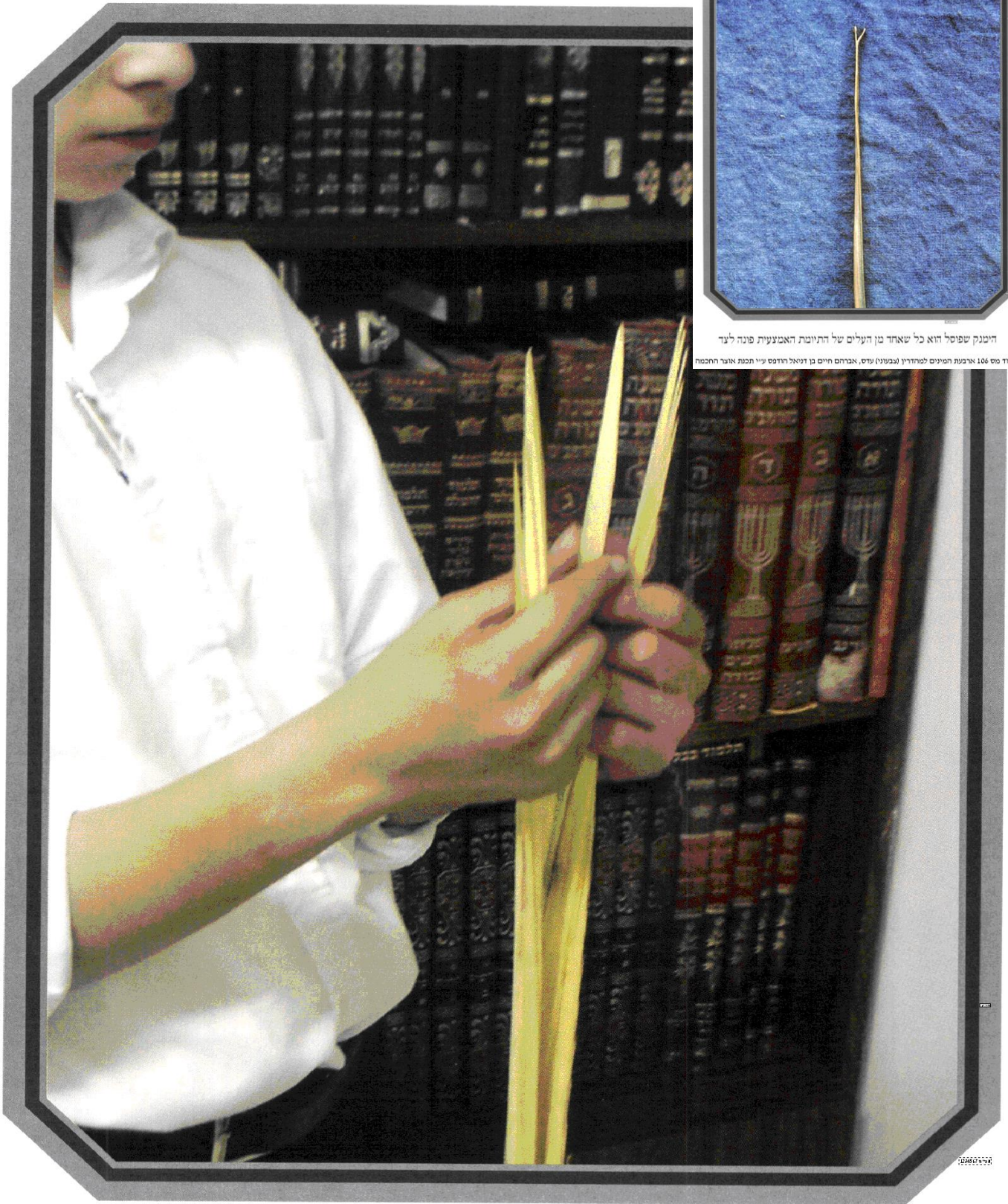
.. נחלקה התיומת, עלה האמצעי הכפול, נחלק

לולב המסתיים בשתי תיומות - שתי התיומות צריכות להיות מחוברות
 עמוד מס 77 ארבעת המינים למהדרין (צבעוני) עדס, אברהם חיים בן דניאל הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

129. תיומת, עלה העליון היוצא מן השדרה

היטנגק שפוסל הוא כל שאחד מן העלים של התיזות האמצעית פונה לעד
 עמוד מס 106 ארבעת המינים למהדרין (צבעוני) עדס, אברהם חיים בן דניאל הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

מרחיקים את הלולב מהעין ב - 35 ס"מ ורואים האם יש קטימה הנראית לעין רוב בני אדם

עמוד מס 94 ארבעת המינים למהדרין (צבעוני) עדס, אברהם חיים בן דניאל הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

בס"ד

לבקשת הציבור, בעז"ה יתקיים שיעור הדרכה
לבחירת ארבעת המינים למהדרין
מפי המומחה הגדול

הג"ר אברהם חיים עדס שליטי"א

מחבר ספר ארבעת המינים למהדרין

ביום שלישי פרשת נצבים כ"ד אלול תשע"ח
בשעה 2 בצהרים, בבית הכנסת פינסק קרלין
רחוב חסידי קרלין, שכונת בית ישראל, ירושלים

בליווי מצגת מרתקת

לאחר השיעור, יוקצב זמן מיוחד לשאלות!

בברכת התורה

מפעל 'עומק הפשט'

